

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут права
Кафедра суспільних дисциплін

„ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О. А. Лагоднюк

„_____” _____ 2016 р.

07-03-36

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НАРОДОЗНАВСТВО

для студентів усіх спеціальностей НУВГП

Рівне – 2016

Народознавство. Робоча програма навчальної дисципліни для студентів усіх спеціальностей НУВГП. – Рівне: НУВГП, 2016. – 12 с.

Розробник: Кочубей А.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін; Крупка О.В., кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри суспільних дисциплін

Протокол № 1 від 14 вересня 2016 р.

Завідувач кафедри
суспільних дисциплін

Ю. П.Олексін

Схвалено науково-методичною радою НУВГП

Протокол від « ___ » _____ 20 ___ р. № ___

Голова науково-методичної ради _____

О. А.Лагоднюк

« ___ » _____ 20 ___ року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 2	Усі галузі знань	Вибіркова	
Модулів – 2	Для усіх спеціальностей НУВГП	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2			3 курс
Загальна кількість годин – 60		1	2
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,5 Самостійної роботи студента – 2	Рівень вищої освіти: бакалавр	12 год.	
		Практичні	
		12 год. –	
		Самостійна робота	
		48 год.	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить для денної форми навчання 34 % до 66 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Кожен етнос як природно-культурний феномен становить собою унікальну цінність, яка може бути вивчена й досліджена як у природно-біологічному, так і в історико-культурному аспектах. Однак феномен етносу через різні історичні та політичні умови в Україні досі залишається маловивченим.

Народознавство – це інтерактивний курс, що складається з багатогалузевих знань про Україну. Як навчальна дисципліна він комплексно вивчає історію, мову, мистецтво, культуру, етнографію, релігію, філософію, фольклор українського народу в його зв'язках із іншими народами з давніх часів до сьогодення. Отже, народознавство це наука про походження, розвиток і сучасне життя українського етносу, закономірності його історичного та культурно-мистецького розвитку.

Мета дисципліни „Народознавство” – удосконалити знання про духовну й матеріальну культуру давніх українців, які володіли значним духовним і моральним потенціалом, зосередженим в українській традиційній культурі, задіяти його в державотворенні й формуванні особистості майбутнього фахівця.

Основні завдання вивчення дисципліни.

У результаті вивчення дисципліни „Народознавство” студент повинен знати:

- основні етапи етнічної історії українського народу;
- етнічні аспекти еволюції побуту й культури;
- традиційні галузі господарства й заняття населення;
- відомості про поселення й житло давніх українців;
- історію українських символів і священних знаків;
- відомості про систему харчування й обрядову їжу українців;
- особливості громадського побуту й звичаєвості;
- відомості про шлюбні звичаї українського народу;
- витоки та еволюцію українського фольклору;
- характерні риси народного образотворчого мистецтва;
- дослідження про народні знання, світоглядні уявлення, вірування, мораль українців;

Відповідно до освітньо–професійної програми з навчальної дисципліни „Народознавство” студент повинен уміти:

- аналізувати стан культурно–побутових традицій народу, оцінювати їхню роль у житті людей;
- усно реконструювати давні форми суспільного життя й культури;
- досліджувати зміни окремих етнічних ознак у ході історичного розвитку (мови, ареалу розселення, особливостей господарської діяльності та культури тощо);
- використовувати набуті знання в повсякденному житті та професійній діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліни та галузі, на яких ґрунтується вивчення предмету народознавство: етнофілософія, вітчизняна історія, етнокультурологія, етнорелігієзнавство, етнографія, етнологія України, етнопсихологія, етномузикознавство, етнохореографія, літературознавство, міфологія, історія мистецтв, природознавство, етноправознавство (звичаєве право) та ін.

Навчальна програма дисципліни «Народознавство» розрахована на студентів, які

навчаються за освітньо-кваліфікаційними програмами підготовки бакалаврів.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Духовна культура українців

Тема 1. Предмет і завдання курсу народознавство як навчальної дисципліни

Об'єкт, предмет і завдання народознавства. Наукові погляди на проблему етносу та нації. Сучасний погляд на Україну під кутом зору українського державотворення. Зв'язок народознавства з гуманітарними та суспільнознавчими науками. Народознавство в контексті національної системи виховання.

Тема 2. Релігія в житті українського народу

Особливості української міфології. Український Олімп. Поняття про духів, демонів, демонологію. Сюжетно–тематичні особливості української міфології.

Ведійська культура в Україні. Храми, священні гаї, давньоруська богослужба. Язичницька духовна верства.

Християнізація українського народу. Християнське віровчення в Україні. Сучасна релігійна ситуація в Україні.

Тема 3. Народні знання: морально-етичні норми. Національний характер і ментальність українців

Головні чинники народної моралі. Поняття «діяльної любові» до людей. Національні риси характеру українців. Український народний етикет. Поняття «душевної краси». Духовно-моральні якості в сучасній Україні.

Поняття національного характеру та ментальності. Етнічні складники українського характеру. Соціопсихічні риси українського характеру. Мова й національна психологія. «Хвороби» національної психіки.

Тема 4. Звичаї та обряди українського народу. Обряди посвячення в Україні. Родинна обрядовість українців

Світогляд і фольклорна творчість. Магічність пісні й обряду. Поняття про календарно-обрядову поезію. Пісні різдвяного циклу. Веснянки. Русальні пісні. Купальські пісні. Жнивварські пісні. Національна емоційно–образна свідомість.

Шлюб і сім'я. Весільна обрядовість: сватання; умовини; заручини; церковні оповіді; обряд прощі; весілля; післявесільні обряди – пропій, міни, калачини. Родильна обрядовість: звичаї допологового періоду; народження; баба-повитуха; вибір імені для дитини; обряд очищення; відвідини породіллі і святкування народин; вибір кумів; хрестини; пострижини та ін. Похоронні та поминальні обряди.

Змістовий модуль 2. Матеріальна культура українців

Тема 5. Житло в духовному світлі українців

Традиції народної архітектури. Українська хата та її інтер'єр. Вибір місця під будівництво. Подвір'я та господарський реманент. Будівельні традиції українців.

Тема 6. Матеріальна культура українців

Хліборобство, рільництво, городництво, садівництво. Тваринництво, мисливство, бортництво. Домашні ремесла і художні промисли. Народне образотворче мистецтво та архітектура. Види народних ремесел і художніх промислів. Рослини і

тварини в побуті та звичаях українців. Українська хата та її інтер'єр. Подвір'я та господарський реманент. Їжа та харчування. Одяг, ткацтво, вишивка.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем змістових модулів	Кількість годин			
	Усього	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1	2	3	4	5
Модуль 1				
Змістовий модуль 1.				
Духовна культура українців				
Тема 1. Предмет і завдання курсу Народознавство як навчальної дисципліни	12	2	2	8
Тема 2. Релігія в житті українського народу	12	2	2	8
Тема 3. Народні знання: морально-етичні норми. Національний характер і ментальність українців	12	2	2	8
Тема 4. Звичаї та обряди українського народу. Обряди посвячення в Україні. Родинна обрядовість українців	12	2	2	8
Модуль 2				
Змістовий модуль 2.				
Матеріальна культура українців				
Тема 5. Житло в духовному світлі українців	12	2	2	8
Тема 6. Матеріальна культура українців	12	2	2	8
Усього годин	72	12	12	48

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Астрономічні знання та роль календаря в етнічному бутті народу	2
2	З історії українських імен і прізвищ	2
3	Витоки українського народного театру	2
4	Український народний гумор	2
5	Український народний одяг	2
6	Українська національна кухня	2
	Разом	12

6. Самостійної робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Генеза української національної мови	4
2	Дозвілля української молоді	4
3	Український родовід як джерело вивчення історії України	4
4	Українська народна іграшка.	4
5	З історії життя та діяльності українських науковців (доктор Іван Куровець, винахідник Архип Люлька, фізик Іван Пулюй, математик Мирон Зарицький, хімік Петро Франко та інші.	4
6	Етнографічне районування України	4
7	Українська церква: церковна громада, побут сільських священиків, інтер'єр української сільської церкви. Народний іконопис.	4
8	Українські родинні святощі в спадщині Тараса Шевченка	4
9	Антропологічні типи українців	4
10	Українська народна художниця Катерина Білокур	4
11	Легенди, перекази про село (місто), де ви народилися	4
12	Етнічні мотиви у сучасній українській і світовій культурі	4
	Разом	48

7. Методи навчання

Під час лекційного курсу застосовується пояснювально-ілюстративний (бесіда, пояснення, демонстрація, ілюстрація) метод навчання, для проблемного викладу матеріалу застосовується частково-пошуковий та дослідницький метод

Для підвищення інтересу аудиторії під час лекцій використовуються різноманітні прийоми:

аудіовізуальні презентації (слайди, відеофільми тощо);

запитання-відповіді, відповідність яких темі лекції та витрати часу на них лектор контролює;

заздалегідь підготовлені виступи студентів, покликані представити різні погляди на предмет лекції.

На практичних заняттях використовуються словесні, наочні та практичні методи навчання:

- методи оволодіння новими знаннями, метод роботи з книгою, формування вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок

- репродуктивний;

- проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький;

- методи усного викладу знань, закріплення навчального матеріалу, самостійної роботи студентів з осмислення й засвоєння нового матеріалу роботи із застосування знань на практиці та вироблення вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок;

- методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; стимулювання й мотивація учіння, контролю, самоконтролю, взаємоконтролю і корекції, самокорекції, взаємокорекції в навчанні.

8. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів із навчальної дисципліни проводиться в письмовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання (одна правильна відповідь із чотирьох запропонованих).

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;

- з практичних занять – на основі перевірки виконаних завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

Ситуаційні вправи, конкретні ситуації та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота						Сума
Змістовий модуль № 1			Змістовий модуль № 2			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	100
15	15	15	15	20	20	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою для заліку
90–100	зараховано
82–89	
74–81	
64–73	
60–63	
35–59	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу

10. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Народознавство» включає:

1. 07-03-80 Методичні вказівки до практичних занять і самостійного вивчення навчальної дисципліни «Народознавство» для студентів усіх напрямів підготовки НУВГП денної форми навчання / А.В. Кочубей. – Рівне: НУВГП, 2016. – 35 с.
2. Кочубей А. В. Народознавство для студентів інженерних спеціальностей ВНЗ: Навчально-методичний посібник – Рівне: НУВГП, 2009. – 148 с.

3. Навчальні посібники, електронний банк методичного забезпечення дисципліни.
4. 07-03-81 Конспект лекцій з дисципліни «Народознавство» для студентів усіх спеціальностей НУВГП заочної форми навчання / А.В. Кочубей. – Рівне: НУВГП, 2016. – 196 с.
5. Конспект лекцій і методичних вказівок на електронних носіях.
6. Нормативні документи Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

11. Рекомендована література

11.1. Основна література

1. Качкан, В.А. Українське народознавство в іменах: У 2-х ч. Ч. 1: Навч. посібник / В.А. Качкан; Ред. А.З. Москаленко. – К. : Либідь, 1994. – 336 с.
2. Ковальчук О.В. Українське народознавство. Книга для вчителя. – К.: Освіта, 1992. – 176 с.
3. Кочубей А. В. Народознавство для студентів інженерних спеціальностей ВНЗ: Навчально-методичний посібник – Рівне: НУВГП, 2009. – 148 с.
4. Кочубей А.В. Гуманітаризація фахової підготовки студентів технічних ВНЗ засобами народознавства: Монографія. – Рівне: НУВГП, 2009. – 179 с.

11.2. Допоміжна література

5. Аксиоми для нащадків: Українські імена у світовій науці: Зб. нарисів / Упорядн. О.К. Романчук. – Львів: Каменяр, 1991. – 246 с.
6. Богдан С.К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. – К., 1998.
7. Боплан Г.Л. Опис України. – К., 1991.
8. Булашев Г.О. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. – К.: Фірма «Довіра», 1993. – 414 с.
9. Великдень в Україні: Нариси про великодні свята з народними піснями. – К.: Муз. Україна, 1993. – 128 с.
10. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. – Мюнхен, 1958. – т.1-2. – Репринт. – К., 1991.
11. Вудвуд Л.Ф. Відкривай духовні острови. Українське народознавство / За заг. редакцією професора А.П. Загнітка. – Донецьк: Центр підготовки абітурієнтів, 1998. – 144 с.
12. Енциклопедія українознавства. Перевидання в Україні. – К., 1995.
13. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. – К.: Довіра, 2006. – 703 с.
14. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні. – К., 1994.
15. Сележан Й.Ю. Основи національного виховання (Українознавство: ритуально-міфологічна, звичаєва та обрядова культура українців): Хрестоматія. – Чернівці: Книги – XXI, 2005. – 272 с.
16. Скуратівський В.Т. Український рік. – К.: Веселка, 1996. – 238 с.

17. Українська душа. – К., Фенікс, 1992. – 128 с.
18. Українська етнологія: Навчальний посібник / За ред. В. Борисенко. – К.: Либідь, 2007. – 400 с.
19. Українська родина: Родинний і громадський побут / Упорядн. Лідія Орел. – К.: В-во ім. Олени Теліги, 2000. – 424 с.

11.3. Інтернет-ресурси з народознавства України

- <http://traditions.org.ua> – Українські традиції
<http://photo.didjeridu.org.ua/hotynshchyna/Muzfolk.html> – Українська музична фольклористика
<http://etno.us.org.ua> – Українська етнографія
<http://www.ukrfolk.kiev.ua> – Український фольклор і народна творчість
<http://www.heritage.com.ua> – Пам'ятки України
<http://www.honchar.org.ua> – Український центр народної культури «Музей Івана Гончара»
<http://rius.kiev.ua> – Українознавство
<http://gi.kmpu.edu.ua/images/stories/Departaments/gi/filosofia.gi/archive/avtor.html> – Етнологія України
<http://etno.kyiv.uar.net> – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України
http://www.folkart.net.ua/index_ukr.htm – Українська народна творчість/

11.4. Інформаційні ресурси

1. Законодавство України / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua/>
2. Національна бібліотека ім. В.І. Вернацького / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Обласна наукова бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка, 6 / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.libr.rv.ua/>
4. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44)/ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.cbc.rv.ua/>
5. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka> (інформаційні ресурси у цифровому репозиторії).

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Національний університет
водного господарства
та природокористування